

Bódy Zsombor (Pázmány Péter Katolikus Egyetem)

Hétköznapi stratégiák, háború, politika. Karrierutak 1938 és 1948 között nagyvállalatok tisztviselőinek és vezetőinek körében

Az előadás budapesti nagyvállalatok példáin keresztül vizsgálja, miként alakította át a háborús időszak a magyar társadalom normarendszerét, egyes intézményeinek, illetve kapcsolathálóinak hétköznapi működését. Vállalati személyzeti anyagokra, fegyelmi ügyek irataira, továbbá igazolási eljárások anyagaira támaszkodva a következő kérdéseket vizsgálja: Miként érzékelték az egyének a politikának a nagyvállalatok személyzeti ügyeiben való megjelenését; milyen módon változtattak ezért karrierstratégiáikon, hogyan reagáltak arra a lehetőségre, hogy a szakmai, üzleti versengésben lehetővé vált a politika által felkínált újfajta eszközök bevonása; milyen erőforrásokat tudtak mozgósítani, hogy kivédjék vagy éppen kihasználják a politika intervencióit a munkahelyeken. Különösen lényeges kérdésnek tűnik, hogy milyen hatásai voltak annak a zsidótörvényekkel kezdődő folyamatnak, amikor a politika kijelölt bizonyos kategóriákat a „páriaszerepre”, s ezzel olyan csoportokként határozta meg őket, melyeknek a rovására érvényesülni lehet az üzleti életben, illetve a nagyvállalatok belső világában. Ez az 1938 körül induló, és azután a háború alatt több hullámban ismétlődő folyamat kondicionálta az érintett emberek magatartását, abban az értelemben, hogy a karrierépítés lehetséges új eszközeire „tanította meg” őket. Olyan magatartásminták kialakulásához vezetett ez, amelyekkel az 1945 utáni években is élhettek ebben a közegben az emberek, mert a politika – ideológiai előjelektől függetlenül – továbbra is olyan kereteket határozott meg, amelyek között e minták érvényesíthetőek maradtak. E kérdések megközelítése érdekében a személyzeti, illetve üzleti ügyekben való érvényesülés sikeres és kudarchoz vezető példáit hasonlítjuk össze az 1930-as évek végéről, a háború éveiből és az 1940-es évek második feléből.